

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

Cilt : VI

1 9 5 7

Sayı : 1-2

TÜRKİYEDE KÜTÜPHANECİLİK ÖĞRETİMİNİN TARİHÇESİ

Adnan ÖTÜKEN
Millî Kütüphane Müdürü

Türkiye'de İlk Kütüphanecilik Kursu

Memleketimizde ilk defa kütüphanecilik öğretimi yapmak şerefi İstanbul Üniversite Kütüphanesi Müdürlüğünden emekli sayın Fehmi Edhem Karatay'a aittir. Modern kütüphaneciliğin Türkiye'de ilk mümessili, yabancı bir memlekette kütüphanecilik tahsili yapan ilk Türk kütüphanecisi ve İstanbul Üniversite Kütüphanesinin kurucusu olan; bu kütüphaneyi büyük himmet ve şahsî gayretle avrupaî bir müessese haline getiren ve memleketimizde ilk defa gerçek mânasiyle kütüphaneciliğe ait bir eser neşreden Fehmi Edhem Karatay¹ İstanbul kütüphanelerinde çalışan memurlara meslek bilgileri vermek üzere 1925-1926 yılında İstanbul'da bir Kütüphaneciler Kursu açmıştır. Bu kurs, 1341-1925 senesinin 15 eylülünde tedrisata başlamış ve 1342 yılının mayıs ayı başında (1926) sona ermiş, bir hafta sonra da imtihan yapılarak başarı gösterenlere birer belge verilmiştir. Fehmi Edhem Karatay bu tarihlerde Darülfünun (Üniversite) kütüphanesi Müdürü bulunuyordu. Yedi buçuk ay kadar süren ve maalesef bir daha tekrarlanmayan bu kursa, 30 kadar kütüphane memuru iştirak etmiştir. Bunların

¹ Sayın Fehmi Edhem Karatay'ın biyografyası Bültenimizin birinci cilt, birinci sayısında (sahife 68-69) neşrolunmuştur.

kimler olduğunu bilen, hatırlıyan meslekdaşlarım bana bu adları bildirirlerse minnetdar kalırım.

Sayın Fehmi Edhem Karatay'dan bu Kurs hakkında bana bilgi vermelerini bir mektupla rica etmiştim. Lûtfedip Kursun matbu talimatnamesini gönderdiler. Bu talimatnamenin muhteviyatını, kıymetli bir vesika oluşu bakımından okuyucularıma sunuyorum:

“Kütüphaneciler Kursu Talimatnamesi” adını taşıyan, “Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti Hars Müdüriyeti” tarafından neşrolunan ve 1341 (1925) yılında Arap harfleriyle İstanbul'da “Matbaa-i Âmire” de (Devlet Matbaası, halen Maarif Matbaası) basılan bu 14X20 santim boyunda 6 yapraklık broşürün son yaprağında, 22 ağustos 1341 tarihini, Maarif Vekili namına [o zamanki Müsteşar] Nafi Atuf [Kansu] nun imzasını ve Vekâletin o tarihteki Hars Müdürü Hâmit Zübeyr'in [Koşay] parafını taşıyan bir talimatname mevcuttur. Talimatname metni şöyledir:

Kütüphaneciler Kursu Talimatnamesi

- 1— 1341 senesi eylülünün 15 inde İstanbul'da İstanbul Lisesine merbut olarak Süleymaniye Medresesinde kütüphanecilik kursu açılması mukarrerdir.
- 2— Darülfünun Kütüphanesi Müdürü Fehmi Edhem Bey dersleri takrir edecek ve Kütüphaneler Müfettişi Ahmed Tevhid Bey (Şark Bibliyografisi) ile (eski yazuların kiraati) hakkında konferanslar verecektir.
- 3— Ders pazartesi, çarşamba ve cumartesi günleri saat ondan onbire kadardır.
- 4— Bugünkü gün hizmette bulunan kütüphane müdürleri ile hâfızakütüphelerin cümlesi bu derse devam mecburdur.
- 5— Lâakal orta mektep tahsilini ikmal etmiş olanlardan kütüphanecilik mesleğini arzu edenler bu kursa iştirak edebilirler.
- 6— Nisan gayesine kadar devam edecek bu derslerden müdavimler imtihan edilir. Ehliyeti tebeyyün edenlere birer ehliyetname verilir.
- 7— Hidemat-ı sabıkalarına hürmeten müstahak-ı tekaüt oldukları halde hizmetlerinde alıkonulmuş olan müsin zevatın derse devam hususu ihtiyarlarına bırakılır.

HÂMİD ZÜBEYR

22 ağustos 1341
Maarif Vekili namına
NAFİ ATUF

Broşürün başlangıç kısmında Kursun müfredat programı şu şekilde yer almıştır :

1341 Senesi 16 Eylülünde İstanbul'da Süleymaniye Medresesinde İlk Defa Olarak Açılacak Kütüphanecilik Kursunun Müfredat Programı.

Dersler üç kısımdır:

- a) *İdare.*
- b) *Katalog tahriri.*
- c) *Kitabiyat.*

« A »

— 1 —

- 1— *Kütüphane kelimesinin menşei, kütüphanecilik ve kütüphaneler tarihi.*
- 2— *Kütüphane ittihaz olunan binaların ihtiva etmesi lâzımgelen şerait, binaların tertibat-ı dahiliyesi. Raflar, dolaplar, fişiyeler ilâh. . .*
- 3— *Hâfızakütüp ve vezâifi, kütüphanede diğer müstahdeminin vezâifi.*
- 4— *Kütüphanelerin menabii: mubayaat, hükümet tarafından tâbilerinden alınıp verilen kitaplar (Dépôt Légal).*

— 2 —

- 1— *Yeni bir kütüphane tesisinde nazar-ı itibara alınacak nikat.*
- 2— *İlk kitapların mübayaası.*
- 3— *Katalog tahriri : eski ve yeni bibliyografi sistemleri:*
 - a) *Usulî katalog*
 - b) *Topografik katalog*
 - c) *Elifbaî katalog*
 - d) *Lâgat katalog*
 - h) *Hususî kataloglar, yazma katalogları.*

— 3 —

- 1— *Kütüphanelerde kitapların tezayüdü.*
- 2— *Duhul veya mübayaa defteri.*
- 3— *Teclid ve teclid defteri.*
- 4— *Yeni mubayaatın mevcut koleksiyonlar meyanına ithali.*

- 5— *Kitapların muhafazası ve tathirâtı.*
- 6— *Kitapların yoklaması.*

— 4 —

- 1— *Alelûmum kütüphanenin tarz-ı istimali ve buna dair talimat:*
- 2— *Kitapların kıraat salonuna, karilere suret-i itası.*
- 3— *Kütüphane haricine kitap iaresi.*
- 4— *Kütüphaneler beyinde kitap iaresi.*

“B”

Katalog Tertip ve Tahriri

Bu ders tamamiyle amelîdir. “A” dersinde nazariyatı gösterilen katalog envainın burada tatbikatı icra ettirilecektir.

“C”

Kitabiyat

— 1 —

- 1— *Kitaplar, kitabın tarifi, kitap istilahları.*
- 2— *Kitabın teşekkülât-ı maddiye ve fikriyesi.*
- 3— *Eserlerin envarı.*
- 4— *Kitabın tarihçesi: Ezmine-i kadimede kitap, Ezmine-i mutavassıtada kitap, devr-i teceddüt ve asr-ı hazırda kitap.*
- 5— *Telif, tabı, kitapçılık.*
- 6— *Matbu kitabın şerait-i maddiyesi.*

— 2 —

Kıraat

- 1— *Kıraat ve kariler.*
- 2— *Kıraatin lüzumu ve fevaidi.*
- 3— *Kıraatin muhtelif gayeleri, muhtelif tarz-ı kıraat.*
- 4— *Karilere vesaya, not alarak okumak, yüksek sesle okumak, kıraatin fizyolojisi.*

— 3 —

Bibliyografi

- 1— *Bibliyografinin tarifi, envarı.*
- 2— *Millî bibliyografiler.*

- 3— *Husust* „
- 4— *Umumi* „
- 5— *Tahlilî ve tenkidî bibliyografiler.*
- 6— *Müntahab bibliyografiler.*
- 7— *Bibliyografinin tarihçesi.*
- 8— *Hâfız kütüplerin istinas peyda etmesi lâzımgelen bibliyografi mesaisi.*
- 9— *Kütüphanelerde bibliyografi hidematı.*

Sayın Fehmi Edhem Karatay'ın bana cevabî mektubiyle lûtfettiği malûmata göre kursa ait evrak ve cetveller (muhtemelen devam edenlerin adları, imtihanın neticeleri) o tarihlerde Kütüphaneler Müfettişi bulunan Ahmed Tevhid Bey merhumda bulunuyormuş. Bu evrakın Maarif Vekâleti dosyalarında (muhtemelen Talim ve Terbiye Dairesinde veya Kütüphaneler Müdürlüğünde; muhafaza edilmişse mülga Hars Müdürlüğünün dosyalarında) araştırılması ve bulunması buraya kadar derlediğimiz malûmatın tamamlanması bakımından çok lüzumludur. Bunu himmet erbabından bekliyelim.

Bu ilk kütüphaneciler kursunun bir daha tekrarlanamaması çok esef vericidir. Fakat kütüphanecilik öğretiminin lüzumunu ve faydasını gösteren ilk teşebbüs oluşu bakımından, ayrıca kursları idare etmiş ve tedrisatı bizzat yapmış bulunan Sayın Fehmi Edhem Karatay'ın Kurstaki takrirlerinden müteşekkil notlarının Arap harfleriyle ve taş basması halinde Türkiye'de ilk ve gerçek kütüphanecilik meslek kitabı halinde neşrolunmasına vesile teşkil edişi bakımından bu kursun kütüphanecilik tarihimizde müstesna yeri vardır. Fehmi Edhem Bey'in değerli eseri hakkında da kısaca malûmat vererek bu bahsi sona erdiriyorum:

Eser üç kısımdan müteşekkildir :

- 1— Kütüphanecilik (280 sahife).
- 2— Tasnif-i âşarî kavaidi (170 sahife).
- 3— Kitabiyat (102 sahife).

1341-1342 (1925-1926) yılında İstanbul Darülfünun Matbaasında Taşbasması olarak basılan bu kıymetli eser, kütüphaneciler için lüzumlu bütün bilgileri bir araya toplamıştır. Türk kütüphaneciliğine unutulmaz hizmetlerde bulunan sayın Karatay'ın eseri kendisinden önce bu mevzularda, meslekleri kütüphanecilik olmu-

yan muhterem zevat tarafından kaleme alınmış birkaç kitabı, verdiği klâsik bilgiler, tertip tarzının mükemmeliyeti ve muhteva bakımından çok geride bırakmıştır. Bu bakımdan bu eseri Türk Kütüphaneciliğinin ilk meslek kitabı saymakta hata yoktur.

Türkiye’de İkinci Kütüphanecilik Kursu

Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü (şimdiki Ziraat Fakültesi) Kütüphanesinin kurulmasına memur edilen ve beş yıl kadar bu müessesenin müdürlüğünü ifa etmiş olan Leipzig’de Deutsche Bücherei uzmanlarından (halen Viyana Millî Kütüphanesi Umum Müdürü) Dr. Josef Stummvoll 1936 yılı başlarında Enstitü Kütüphanesinde bir kütüphanecilik kursu açmıştı. Bu kursa muhtelif vekâletlerin kütüphane memurlarından ve Kütüphanecilik işlerini öğrenmek isteyenlerden 30-40 kişi devam etmiştir. Bu kurs haftada iki yarım gün olarak üç ay sürmüş, neticede bir imtihan yapılarak kazananlara sertifika verilmiştir. Bu kurs bir daha tekrarlanmamıştır.

Değerli bir kütüphane mütehasssısı olan Dr. Stummvooll’un bu kursu hakkında maalesef elimizde fazla bilgi mevcut değildir. Kurslara kimlerin devam ettiğini de öğrenemedim. Bu kurs müteakip yıllar devam ettirilebilseydi herhalde tamamen Alman kütüphanecilik tekniğine uygun bir şekilde organize edilmiş olan Ziraat Enstitüsünün kütüphanesi ve Ankaradaki kütüphanelerimiz müstakbel çalışmaları için birçok eleman kazanabilirdi.

İlk Devamlı Öğretim

Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kursları ve Kütüphanecilik Enstitüsünün kuruluşu

Almanya’da kütüphanecilik ihtisasımı tamamladıktan sonra 1939 ortalarında (İkinci Dünya Harbinin başlamasından kısa bir müddet önce) memlekete dönmüş, İstanbul Edebiyat Fakültesine Asistan olarak tâyin edilmişim (ağustos 1939 sonu).

Emelim bu Fakültede kütüphanecilik öğretimi yapmaktı. Fakat tâyinimin tatil aylarına rastlaması, kısa bir müddet sonra da Yedek Subay Okuluna girişim ve Harb dolayısıyla uzayan, iki yıl süren askerlik hizmetim, bu sahada çalışmama imkân vermedi. Bununla beraber, müsveddelerini Almanya’da iken hazırladığım “Bibliyotek

Bilgisi ve Bibliyografi” adlı eserim İstanbul Üniversitesi tarafından Yedek Subaylığım sırasında neşrolundu (1940).

1 ekim 1941 tarihinde Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü vazifesine tâyin edilmem üzerine terhis edilerek Ankara’ya geldim. Almanya’da yaptığım kütüphanecilik ihtisas tahsiliyle- kitaba ve neşriyata müteallik olmakla beraber- bu vazife arasında bir münasebet yoktu. Fakat mesleğimde bir şeyler yapabilmem için Vekâlet muhitinde ve bahusus Merkez Teşkilâtında bir müddet çalışmanın faydalı olabileceğine kani idim.

Ankara’da işe başladıktan takriben bir ay sonra sayın Mehmet Emin Erişirgil’e sokakta rastladım. Emin Bey, Yüksek Öğretmen Okulunda Müdürümüzdü. Benim kütüphanecilik işlerine ne kadar bağlı olduğumu ve Almanya’ya bu maksat için gittiğimi biliyordu. Kendisi, o sırada Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin Dekan vekili idi. Neşriyat müdürlüğü vazifesini, mesleğim dışında olmakla beraber, hangi düşüncelerle kabul ettiğimi kendisine söyledim ve mümkün olursa Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Kütüphanecilik tedrisatı yapmaktan ve kütüphaneci yetiştirmekten büyük memnuniyet duyacağımı, böyle bir kursun idaresini munzam vazife olarak üzerime alabileceğimi, bu suretle de mesleğimden ve ihtisasımdan uzaklaşmamış olacağımı Emin Beye söyledim.

Kütüphaneciliğin! ilim hayatındaki büyük ehemmiyetini çok iyi takdir eden sayın Erişirgil, bu mesele ile hemen meşgul olmuş. Kendisinden kısa bir müddet sonra şu mektubu aldım:

T.C.

Ankara

Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi

No.: 1717

28 İkinci Teşrin 1941

Bay Adnan Ötüken

Vekillik Neşriyat Müdürü

Fakültemizde bir kütüphanecilik kursu açılması hususunda Maarif Vekilliğine bağlı yazı ile müracaatta bulundum. Böyle bir kursun açılmasının faydalı olacağı hakkındaki Vekillik tezkeresi suretini ilişik olarak sunuyorum. Bu mesele hakkında görüşülmek üzere I.XII. 1941 pazartesi günü saat 15 de Fakülteyi teşriflerini saygılarımla rica ederim.

Dekan Vekili

E. Erişirgil

Tezkerenin ekleri şunlardı :

T.C.

ANKARA

Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi
No. 1611

13/11/1941

Maarif Vekilliğine

Fakültede bir kütüphanecilik kursu açılmasında fayda görüyorum. Bu kursa Fakülte kütüphane memurlarıyla ilmi yardımcıları mecburî olarak devam edebilirler ve arzu edenler de gelebilir. Hungaroloji Profesörü Raşonyi Kütüphanecilikte mütehassıstır. Almanya'da kütüphanecilik tahsil eden Neşriyat Müdürü Adnan Ötüken de buna memur edilirse bu kurs açılacaktır. Neşriyat Müdürü Adnan Ötüken'in bu hizmetine karşılık Fakülte tahsisatından ücret verme kabil olacaktır. Sümeroloji Profesörü Landsberger de bana verdiği raporda bu kursun faydasından bahsetmekte ve onun açılmasını istemektedir. Kabul buyurulduğu takdirde Neşriyat Müdürü Adnan Ötüken'in Profesör Raşonyi ile birlikte bir program hazırlamasına müsaade buyurulmasını derin saygılarla rica ederim.

Dekan Vekili
E. Erişirgil

Maarif Vekilliği

Yüksek Öğretim Genel Drk.

Sayı: 4/2931

26 T. Sani 1941

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Dekanlığına

13/XI/1941 tarih ve 1611 sayılı yazı karşılığıdır:

Fakültenizde bir kütüphanecilik kursu açılması hakkındaki teklifiniz uygun görülmüştür. Hungaroloji Profesörü Raşonyi ve Vekillik Neşriyat Müdürü Adnan Ötüken'le konuşularak bu kurslar için bir program hazırlanmasını ve bu programın tetkik için Vekilliğimize gönderilmesini rica ederim.

Maarif Vekili
Yücel

1 aralık 1941 tarihinde ve müteakip haftalar sayın Dekan Vekilinin Başkanlığı altında Prof. Landsberger, Prof. Raşonyi ve ben, Fakültede müteaddit toplantılar yaptık. Kursta neler okutulacağı, bu kurslara kimlerin devam edecekleri kararlaştırıldı. Fakülte İdaresi Fakültedeki bütün asistanlarla ilmî yardımcılarının ve Fakülte kütüphane memurlarının kursa mecburî olarak devam etmelerini, ayrıca hariçten isteyenlerin de kurslara devam etmesini uygun gördü. Bu arada, ileride, mevcut ihtiyaçlara ve tecrübelerine göre katî bir talimatname hazırlanmak üzere kursun ne yolda öğretim yapacağı komisyonunda görüşüldü.

23 mart 1942 tarihinde Ankara'da Ulus gazetesinde Fakültenin şu resmî ilânı neşrolundu :

“Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığından :

Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde kütüphane memuru yetiştirmek üzere bir kurs açılmıştır. Kurs neticesinde yapılacak olan imtihanlarda muvaffak olanlara kütüphanecilik kursunu bitirdiklerine dair bir vesika verilecektir. Bu sömestrdeki kursa mahdut miktarda talebe alınacaktır. Kursu devam edecek olanların bir yüksek okulu bitirmiş olmaları veya yüksek okul talebesi bulunmaları yahut en az lise mezunu bulunması şart ise de bu gibiler yetecek kadar olmasa ortaokul mezunu istekliler de alınabilecektir.

Kursun ders saatleri sabahları 7.30 ile 8.30 arasında ve akşamları 17.30 ile 19 arasında (iş zamanları dışında) dır.

İsteklilerin nereden mezun olduklarını ve halen ne iş yaptıklarını bildirir kendi el yazılılarıyla yazılmış birer istida ve dört fotoğrafla birlikte ay sonuna kadar Fakülte idaresine müracaat etmeleri”.

Kursun bu ilk senesine devamları mecburi kılınmış olan Fakülte mensuplarıyla hariçten katılanların Fakülte tarafından tespit edilmiş listesinde şu adlar mevcuttu:

Asistanlar: Muine Atasayan, Zekiye S. Eglâr, Hamdi R. Atademir, Samim Sinanoğlu, Azra Erhat, Ferruh Sanır, Fitnat Durusoy, Mehmet Tuğrul, Bedia Cengiz, Seniha Tunakan,

İlmî yardımcılar: Selçuk Ar, İhsan Bozkurt, Emin Bilgiç, Cahit Kınay, Kemal Balkan, Şerif Baştav, Halil İncalık, Cevat Gürsoy, Zafer Taşlıkhoğlu, Necdet Bingöl, Suat Sinanoğlu, Pervin Adataş,

Nermin Aygen, Tahsin Özgüç, Muhaddere Özerdim, Nimet Dinçer, Osman Turan, Kemal Turfan, Mustafa Köymen, Necdet Çağatay, M. Altay Köymen, Selçuk Trak, Saim Apay, Selâhattin Çetintürk, İbrahim Kutluk.

Fakülte kütüphane memurları: Nezihe Başoğlu, Meveddet Yazgan, Saadet Çağatay, Burhan Onaran, Nebahat Yetkin, İhsan Serezli, Hayriye Kaynak, Şükrü Dikmen.

Kursa hariçten katılacaklar (yüksek tahsil görmüş olanlar): Sait Gökçe, Nurettin Ünen, Feridun Hunpar, Osman Yetkin, Hasan Tarman, Mehmet İzzet Başaran,

Yüksek tahsil talebeleri: Turgut Kargalık, Cavit Ünal, Emine Akyerman, Mehmet Ali Eren, Esat Şebirbioğlu,

Lise mezunları Adalet Tokay, Hasan Özbaş, Sadullah Cenkeri, M. Şakir Ülkütaşır.

Ortaokul mezunları: Hidayet Özgüven, Sadi Alper, Tevfik Zorluoğlu, Nebahat Özgü, Fatma Lâçınay, Tayfur Çalkan, Salih Akkanerk, Nazım Üstün.

Hariçte muhtelif işlerde çalışanlar: Salih Berker, Bahtiyar Tosunbaş, İsa Önder, Müşerref Dikman, Rabia Önder, Zekiye Ağralıgil .

Kursun ilk senesine kaydedilen veya Fakülte idaresince devamları mecburî kılınanlardan ancak 25 kişi kursa muntazam olarak devam ettiler. Bunların sene sonunda bazıları noksan olarak çekilmiş bir fotoğraflarını burada diğer fotoğraflarla birlikte kıymetli bir vesika olarak okuyucularıma sunuyorum.

Bu bir senelik kurs şubat 1943 başlangıcında sona erdikten sonra Fakülte idaresi Maarif Vekâletine şu resmî yazıyı yolladı:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Dekanlığı

Sayı: 772

Maarif Vekillğine

29 mart 1943

Özü: *Kütüphanecilik kursu h.*

Fakültemizde geçen yıl açılmış bulunan ve iki sömestr devam eden kütüphanecilik kursu şubat 1943 başlangıcında sona ermiş ve Fakültece teşkil edilen imtihan komisyonu önünde yapılan imtihanda yirmi talebe mezun olmuştur. Bunlardan sekiz talebe tahsillerini Fakültemizde ikmal etmiş bulunuyorlardı. Alınan bu netice Fakülte Meclisine arz edilmiş ve Mecliste kursa devam edi-

lip edilmeyeceği hususu incelenmiştir. Fakülte Meclisinin müspet kararı üzerine ilgili profesör ve doçentlerden teşkil edilen hususî bir komisyon, kursun müstakbel çalışma tarzı üzerinde incelemeler yapmış ve hazırladığı raporu Fakülte Meclisine sunmuştur. Fakülte Meclisi, komisyonun bu kararlarını tasvip etmiş ve kursun yeniden faaliyete geçmesi için Vekillige müracaatta bulunulmasına karar vermiştir. Fakülte Meclisince tespit edilen esaslar ilişik olarak takdim edilmiştir.

Memleket kütüphaneciliğinin kalkınması hususunda hayırlı bir teşebbüs olan kütüphanecilik kursunun arz edilen esaslar dairesinde faaliyete geçebilmesi için yüksek müsaadelerini rica ederim.

İlişik olarak sunulan raporun 6,8,9, maddelerinde halli zamana bağlı bulunan ücretli ve burslu talebe, kütüphanecilik mesleğine intisap edeceklerin terfihi gibi bazı meseleler de mevcut bulunmaktadır. Bunların hallini yüksek takdirlerine arz ederken kursun şimdilik ilk devredeki şartlarla hemen faaliyete geçebilmesi hususuna müsaadelerini rica eder, pek derin saygularımı sunarım.

Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi Dekanı

Bu resmî yazının son paragrafında zikri geçen rapor şudur :

“Kütüphanecilik kursunun yeniden ve aşağıda tespit edilen şekilde çalışmalarına devamı uygun görülmüştür:

1.— Kursun gayeleri şunlardır:

- a) Kütüphanecilik ve tasnif işlerinde çalıştırılacak elemanları yetiştirmek,
- b) Fakülte umumi kütüphanesiyle enstitü kütüphanelerinin süratle tasnif ve tanzimini temin etmek, fakülte umumi kütüphanesini bir örnek kütüphane haline getirmek.
- c) Kütüphaneciliğin memleketimizde bir ihtisas ve meslek haline getirilmesi hususunda müessir olmak ve diğer memleket kütüphanelerinin her bakımdan kalkınmasına hizmet etmek.

2.— Kurs A ve B kısımlarına ayrılacaktır.

A kısmının öğretimi yalnız üniversite ve yüksek okul mezunlarına hasredilmiştir.

B kısmına, lise tahsilini bitirmiş olanlar imtihansız, en aşağı ortaokul devlet imtihanını vermiş olanlar veya ortaokul tahsiline muadil bir tahsil gördüklerini belge ile ispat edenler imtihanla kabul edilirler.

3.— *Kursun A ve B kısımlarının öğretim hususunda birleşecekleri bahisler öğretim programında gösterilmiştir.*

4.— *A kısmının devam müddeti 4, B kısmının devam müddeti 2 sömestridir. İcabettiği takdirde bütün devam müddeti 1 ve 2 seneyi geçmemek şartıyla kurs uzatılabilir.*

5.— *A kısmına muayyen müddette devam etmiş olmak şartıyla tedarikat sonunda imtihana girip başarı gösterecekler "Kütüphane mütehassısı", B kısmını aynı şartla bitirenler "Kurs görmüş kütüphane memuru" ünvanını alacaklardır.*

6.— *A kısmını bitiren talebenin yüksek tahsilden sonra muayyen bir ihtisas yapmış oldukları gözönünde tutularak bunların 35 lira aslî maaşla işe başlayabilmeleri hususunun temini için lâzım gelen teşebbüslerin Vekillikçe yapılması icabedecektir.*

A kısmı mezunları arap, fars dillerini ve eski Osmanlıca'yı veya yaşayan dillerden en aşağı ikisini veyahut bir yaşayan dille lâtinceyi öğrenmek mecburiyetinde bulunacaklarına ve kütüphanecilik işlerinde bu dillere göre yetiştirileceklerine göre bu kısımdan mezun olacak mütehassıs kütüphaneciler şark dilleriyle yazılmış eserlerin ve tarih vesikalarının tasnifine ve bugünkü Avrupa dilleriyle yazılmış eserlerin tasnifine vâkıf kütüphaneciler adıyla iki tipe ayrılacaktır.

Şark dillerini bilen talebe kütüphanecilik işlerinden başka umumi tasnif meselelerinde de başarı ile çalıştırılacak elemanlar haline getirilecek ve öğretimde bu hususa bilhassa itina edilecektir.

7.— *A kısımdan mezun olacak talebenin ikinci sömestrin sonunda ilgili öğretim unsurlarından birinden alınacak bir yazılı vazife hazırlamaları şarttır.*

8.— *Kursun B kısmından mezun olacak talebenin mütehassıs kütüphanecilerin yanında kütüphanenin her türlü mihaniki ve idari işlerini görebilecek bir durumda yetiştirilmelerine itina olunacaktır. Bunların kurs imtihanlarında muvaffakiyet gösterdikten sonra meslek hayatına en aşağı, baremde girebilecekleri derecenin bir üstüne geçirilmeleri hususunda lâzım gelen teşebbüslerin yapılmasını müsaadelerine arz ederim. Bu kısmın öğrenimine iştirak edecek talebenin en aşağı bir garp dilini basit metinleri lûgat yardımıyla anlayabilecek bir seviyeye gelmeleri şarttır. Bunların eski harfli türkçe kitap isimlerini ve keza basit metinleri okuyabilecek kadar eski harfleri de öğrenmeleri şarttır.*

9.— *Kursun A kısmına devam edecek talebeye dört sömestir sürecek olan öğretim devresi içinde ilmî yardımcılara verilen ücretlerin aynı ve B kısmına devam edecek ve hariçte işi bulunmayacak talebeye talebe bursu verilmesi faydalı neticeler doğurabilir.*

10.— *Kursun organize edilmesi ve öğretime Fakülte profesör ve doçentlerinden bu işlerle ilgisi olanların iştirak ettirilmesi hususunda Fakülte idaresi lüzumlu tedbirleri alacaktır. Bu yardım, kursa iştirak edeceklere öğretim elemanları tarafından hususî bir ihtimam gösterilmesi ve kurs öğrenimine seri konferanslarla bazı profesör ve doçentlerin iştiraki suretiyle izah olunabilir.*

11.— *Ayrıca Fakülte öğretim elemanlarının dışında hariçte vazifeleri bulunan ve kitap, neşriyat, matbaacılık sahalarında ihtisas sahibi olan zevattan da yine konferanslar ve pratik bilgiler hususunda istifade edilmesi cihetine gidilecektir.*

Ders programı

A kısmı

<i>Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi</i>	<i>(müşterek)</i>
<i>Nazari ve amelî arşiv bilgisi</i>	
<i>Umumi bibliyografya</i>	<i>(müşterek)</i>
<i>Hususî bibliyografya (talebenin yetiştiği sahaya göre profesörleri tarafından)</i>	
<i>Osmanlı paleografisi</i>	
<i>İkinci yabancı dil veya lâtince veya şark dilleri</i>	
<i>Kütüphanecilik tatbikatı</i>	<i>(müşterek)</i>

B kısmı

<i>Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi</i>	<i>(müşterek)</i>
<i>Umumi bibliyografya</i>	<i>(müşterek)</i>
<i>Osmanlı paleografisi</i>	
<i>Dil bilmiyenlere yabancı dil</i>	
<i>Eski harfli metinler üzerinde tatbikat</i>	
<i>Kütüphanecilik tatbikatı</i>	<i>(müşterek),,</i>

Dekanlığın yukarıda metnini verdiğim 772 sayılı yazısına Vekâletten şu cevabın geldiğini Fakülte idaresi bana şu tezkereyle bildirdi :

T.C.
ANKARA
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
No. 989

20 nisan 1943

Sayın Bay Adnan Ötüken
Maarif V. Neşriyat Müdürü

Maarif Vekilliğinin Kütüphanecilik kursu hakkındaki 17 nisan 1943 tarih ve 4112/6-1185 sayılı emrinin bir suretini ilişik olarak saygılarımla sunarım.

Direktör Y.
(B. S. Baykal)

T.C.
Maarif Vekilliği
Yüksek Öğretim Umum Müd.

17.IV. 1943
Kütüphanecilik kursu hak.

Dil ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi Dekanlığına

29.III.1943 tarih ve 772 sayılı yazı cevabıdır:

Şubat 1943 başında öğretimi sona eren Kütüphanecilik kursunun ikinci devre öğretimine 15.IV.1943 tarihinde başlanması uygun görülmüştür.

Maarif Vekili
Yücel

Ve bu tarihlerde Fakültenin resmî ilânı Ankara gazetelerinde neşrolundu :

Kütüphanecilik Kursu

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığından:

Fakültemizde açılan Kütüphanecilik kursunun ilk devresi sona ermiştir. İkinci devre öğretimine 27 nisan 1943 salı sabahı başlanacaktır. Kurs bu devrede A ve B bölümlerine ayrılmıştır. A bölümüne Üniversite ve yüksek okul mezunları alınacaktır. Bu bölümün öğretimi dört sömestr sürecektir. Kursun B bölümüne en aşağı ortaokul devlet imtihanını vermiş olanlar veya ortaokul

kısmını aynı şartla bitirenler “Kurs görmüş kütüphane memuru” unvanını alacaklardır.

A bölümüne devam edebilmek için yabancı bir dili kütüphaneciliğin icabet-tirdiği derecede bilmek ve eski Osmanlıca metinleri okuyup anlamak şarttır.

Bu şartları haiz olan talebe kütüphanecilik işlerinden başka umumi tasnif meselelerinde de başarı ile çalıştırılacak elemanlar haline getirilecek ve öğretimde bu hususa bilhassa itina edilecektir.

6.— A kısmından mezun olacak talebenin ikinci sөmestrin sonunda bir yazılı vazife hazırlaması şarttır. Bu yazılı vazifede başarı gösteremiyenler müteakip sөmestrlere devam edemezler.

7.— Kursun B kısmından mezun olacak talebenin mütehassıs kütüphanecilerin yanında kütüphanenin her türlü mihanikê ve idari işlerini görebilecek bir durumda yatıştırılmelerine itina olunacaktır. Bu kısmın öğretimine iştirak edecek talebenin en aşağı bir garp dilini basit metinleri lûgat yardımıyla anlayabilecek bir seviyeye gelmeleri şarttır. Bunların eski harfli Türkçe kitap isimlerini ve keza basit metinleri okuyabilecek kadar eski harfleri de öğrenmeleri lâzımdır.

8.— Kursla ilgili fakülte öğretim elemanlarının dışında hariçte vazifeleri bulunan ve kitap, yayın, matbaacılık sahalarında ihtisas sahibi olan zevattan da yine konferanslar ve pratik bilgiler hususunda istifade edilmesi cihetine gidilecektir.

Ders Programı ve Öğretmenler

A Bölümü

Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi (her iki bölüm için müşterek)
Adnan Ötüken.

Amelî ve nazari arşiv bilgisi. Fazıl Yinal

Umumi bibliyografya (her iki bölüm için müşterek). Adnan Ötüken

Hususî bibliyografya. Fakülte profesörleri tarafından.

Osmanlı paleografisi. Mahmut Yazır

Kütüphanecilik tatbikatı. (Her iki bölüm için müşterek) Adnan Ötüken.

Eski metinler üzerinde tatbikat. (İhtiyari) Ali Gündüz.

B Bölümü

Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi. (Her iki bölüm için müşterek)
Adnan Ötüken.

tahsiline eşit bir tahsil gördüklerini belge ile ispat edenler kabul edilir. B bölümünün öğretimi iki sönestr sürecektir.

Kabul şartlarını haiz olmyanlar kursun her iki bölümüne dinleyici talebe olarak iştirak edebilirler.

Kursun her iki bölümüne asıl veya dinleyici talebe olarak iştirak etmek isteyenlerin tahsil belgeleriyle ve üç tane vesikalık fotoğrafla Fakülte İdaresine müracaat etmeleri lüzumu ilân olunur.

Kursun bu sıralarda talimatnamesi de katî şeklini hemen hemen almış bulunuyordu. Bilâhare Maarif Vekâletinin tasdikinden geçecek olan talimatname ile bu ilk talimatnamenin metinleri arasında mukayese yapmayı mümkün kılmak üzere bu metni de burada aynen yayımlamayı faydalı buldum:

Kütüphanecilik Kursu

1.— *Kütüphanecilik Kursunun gayeleri şunlardır :*

- a) *Kütüphanecilik ve umumiyetle tasnif işlerinde çalıştırılacak elemanları yetiştirmek,*
- b) *Fakülte umumi kütüphanesiyle enstitü kütüphanelerinin tasnif ve tanzimini temin etmek,*
- c) *Kütüphaneciliğin memleketimizde bir ihtisas ve meslek haline getirilmesi hususunda müessir olmak ve diğer memleket kütüphanelerinin her bakımdan kalkınmasına hizmet etmek.*

2.— *Kurs A ve B bölümlerine ayrılacaktır.*

A kısmının öğretimi yalnız üniversite ve yüksek okullar mezunlarıyla, fakülteler ve yüksek okulların son iki sönestrine veya son sınıflarına devam eden aslî talebeye hasredilmiştir.

B kısmına, lise tahsilini bitirmiş olanlar imtihanı, en aşağı ortaokul devlet imtihanını vermiş olanlar veya ortaokul tahsiline eşit bir tahsil gördüklerini belge ile ispat edenler imtihanla kabul edilirler.

3.— *Kursun A ve B kısımlarının öğretim hususunda birleşecekleri bahisler öğretim programında gösterilmiştir.*

4.— *A kısmının devam müddeti 4, B kısmının devam müddeti 2 sönestrdir. İleabettiği takdirde bütün devam müddeti 1 ve 2 seneyi geçmemek şartıyla kurs uzatılabilir.*

5.— *A kısmına muayyen müddette devam etmiş olmak şartıyla öğretim sonunda imtihana girip başarı gösterecekler "Kütüphane mütehassısı", B*

*Umumi bibliyografya. (Her iki bölüm için müşterek) Adnan Ötüken.
Osmanlı paleografisi. (İhtiyari) Mahmut Yazır.
Eski harfli metinler üzerinde tatbikat. Ali Gündüz.
Kütüphanecilik tatbikatı. (Her iki bölüm için müşterek) Adnan Ötüken.*

Ders cetveli

*Nazari ve ameli kütüphanecilik bilgisi : Haftada dört ders. (Salı
(müşterek mecburi) : ve cuma günleri saat 17.30 da)
Umumi bibliyografya (müşterek, mecburi)
Kütüphanecilik tatbikatı (müşterek, mecburi)
Ameli ve nazari arşiv bilgisi (A bölümü : 15 günde bir iki ders üst üste
için mecburi, B bölümü için ihtiyari) : (çarşamba günleri saat 17.30
: da)
Osmanlı paleografisi (müşterek A : 15 günde bir, iki ders üst
bölümü için mecburi) : üste, (perşembe günleri saat
: 17.30 da).
Eski metinler üzerinde tatbikat (B : Haftada bir ders pazartesi
bölümü için) mecburi, A bölümü için : günleri saat 17.30 da.
ihtiyari)*

Hususi bibliyografya

*Tarih ve yardımcı ilimleri (Bir sönestrde 3 ders) -Prof. Akdes Nimet
Kurat.*

Coğrafya (Bir sönestrde 3 ders) - Prof. Cemal Alagöz

Orientalistik (Bir sönestrde 3 ders) - Prof. Landsberger

Türkooloji (bir sönestrde 3 ders) - Prof. Halaşi Kun

Antropoloji ve etnoloji (bir sönestrde 2 ders üst üste) - Ord. Prof. Şevket

Aziz Kansu.

Klasik filoloji (bir sönestrde 3 ders) - Prof. Rohde.

Felsefe (bir sönestrde 2 ders) - Doçent Nusret Hızır.

Hukuk (bir sönestrde 2 ders) - Prof. Hirsch.

Folklor (bir sönestrde 2 ders) - Doçent Pertev Naili Boratav.

Arşiv dersinde şu bahisler okutulacaktır:

1— Arşivin ne olduğu, gayesi

2— Arşivin diğer ilimlerle münasebeti

3— Arşiv tasnifleri

4— Türk arşivi ve hususiyetleri

- 5— *Arşiv tarihine umumi bir bakış*
- 6— *Modern arşiv telâkkisi*
- 7— *Dünyanın en meşhur arşivleri*

Fakat maalesef arşiv dersini okutacak olan ve Almanya'da arşiv tahsili yapmış bulunan Fazıl Yinal ancak bir sömestr müddetle ders yaptı, müteakip sömestrlere gelmedi. Kendisi o tarihte Hariciye Vekâletinde Kütüphane Müdürü olarak çalışıyordu.

1943 senesinin sonunda (23 Aralık 1943) Fakülte Dekanlığına kursun faaliyeti hakkında şu raporu sundum :

Öz: 1943-44 ders yılı kütüphanecilik kursunun çalışmaları hakkında rapor.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığına

Fakülte Profesörler meclisinin, lütfkâr davetinizle benim de iştirak ettiğim 19/III/1943 tarihli toplantısında kararlaştırıldığı üzere Kütüphanecilik Kursu 1943-44 ders yılı çalışmalarına ikinciteşrin 1943 iptidasında başlamıştır.

Fakülte meclisinde verilen karar mucibince kurs öğretimi bu devrede A ve B seksiyonlarını ihtiva edecek, A bölümüne yüksek tahsil görmüş olanlar, B bölümüne de lise tahsilini bitirmiş olanlar imtihansız, en aşağı ortaokul devlet imtihanını vermiş bulunanlar veya ortaokul tahsiline eşit bir tahsil gördüklerini belgeyle ispat edenler de imtihanla kabul olunacaklardı. Bu şartları haiz olmayanlar da dinleyici sıfatıyla kurs çalışmalarına iştirak edebileceklerdi. Bir buçuk ay önce kurs çalışmaları başladığı sırada devam edenlerin sayısı onbeşe bile varmadığı halde son haftalarda talebe sayısı birden bire yükselmiş ve devam edenlere ait ilişik listenin tetkikinden de anlaşılacağı üzere kaydolunanların ve kursa devam edenlerin sayısı altmış beşe kadar yükselmiştir. Bu durum her ne kadar memnuniyete şayan ise de talebenin tahsil durumlarının pek mütehalif oluşu öğretim hususunda kursu yeniden bazı meselelerle karşı karşıya getirmiş bulunuyor. Halledilmesi icabeden bu hususları sırasıyla arz ediyorum :

1— *Yeni şekilde faaliyete geçen Kursun çalışmalarına Fakülte seminer kütüphanelerini ve umumi kütüphaneyi idare eden memurların iştirak etmesi zaruridir. Bunlardan yalnız son derse emriniz üzerine bir memur gelmiştir. Fakülte meclisince Kursun gayeleri tespit olunurken Fakülte umumi kütüphanesinin ve seminer kütüphanelerinin tanzim ve tasnifi hususu da gayelerin-*

den biri olarak kabul edilmişti. Bilfiil bu kütüphanelerde çalışan memurlar Kursu iştirak ettirilmezse bu gaye tahakkuk ettirilemez.

2— Kursun A ve B bölümleri, yeni tespit olunan programa göre, kütüphanecilik bilgisi ve tatbikatı, umumi bibliyografya bahislerini müştereken göreceklerdir. Tarafımdan bu bahisler kursun çalışmaya başladığı günden beri talebeye gösterilmektedir. Bu sömestride işe, sistematik katalog ve kelime kataloğu, tertip (Aufstellung) bahisleriyle başlanılmış, ayrıca Maarif Matbaası Ankara Şubesinde yapılan bir derste bir matbaanın nasıl çalıştığı, bir kitabın nasıl vücuda getirildiği de bütün safahatiyle talebeye gösterilmiştir. Bu sömestride içinde modern bir kütüphane evsafını taşıyan Yüksek Ziraat Enstitüsü kütüphanesi de ziyaret edilecek ve bir ders de burada yapılacaktır. Yalnız talebe arasında yüksek okul mezunlarının da mevcut bulunması A bölümünün faaliyete getirilmesini icabettirmektedir. Yüksek tahsil görmüş olan müdavimlerin sayısı halen onüçtür. Bunlardan birçoğu A bölümünün dersleri akşam saatlerine konulduğu takdirde Arşiv bilgisi, Paleografi, Yabancı Dil çalışmalarını takibe âmade bulduklarını söylemişlerdir. Bu onüç talebe arasında Fakülte tarih zümresi, İstanbul Edebiyat Fakültesi felsefe zümresi ve Gazi Terbiye Enstitüsü Türkçe bölümü mezunlarından birer talebe bulunduğunu ve Hukuk Fakültesi, Siyasal Bilgiler Okulu, Yüksek Ziraat Enstitüsü ve Harb Okulu mezunu olan diğer talebeler de yukarıda arz ettiğim şartla A bölümünün Fakülte profesörleri ve doçentleri tarafından yapılabilecek olan diğer derslerine iştirak arzusunu izhar ettiklerine göre program mucibince A bölümü faaliyete getirilmediği takdirde her iki bölüm için zaten müşterek olan Kütüphanecilik ve Umumi Bibliyografya bahislerinin şimdiye kadar olduğu gibi tarafımdan yürütülmesine devam olunacaktır.

3— Memnuniyete şayan olarak Fakülte talebesi de bu yıl Kursu rağbet göstermişlerdir. Bunlar arasında, ilişik listenin tetkikinden anlaşılacağı üzere, son sömestrlerde bulunan talebeler de mevcuttur. Bunlar kısa bir müddet sonra Fakülteden mezun olacaklarına göre A bölümünün çalışmalarına iştirak ettirilirse daha iyi bir netice elde edilmiş olur. Yalnız verilmiş olan karar, A bölümünün, Üniversite ve Yüksek Okullar mezunlarına hasredileceğini âmir bulunmaktadır. Bu husustaki düşünce ve emirlerinizin bildirilmesini rica ederim.

4— Fakülte meclisinde Kütüphanecilik Kursu için tespit edilen kararlara ait metnin iki suretini bu yazımla sunuyorum. Bu kararların talimatname mahiyetini taşımadığını, bir talimatname vücuda getirilebilmesi için yukarıdaki maddelerde arz ettiğim hususların halli icabedeceğini ve bundan sonra bu kararlardan mülhem bir talimatname vücuda getirilmesinin mümkün olabileceğini ve bunun da Vekillikçe tasdik edilmesi lâzım geleceğini arz ederim.

5— *Kurs faaliyetinin tanzimi ve talebenin devamını kontrol hususlarında bir yardımcıya da ihtiyacım bulunduğunu bu vesile ile arz eder, derin saygılarımı sunarım.*

*Kütüphanecilik Kursu
Öğretmeni
Adnan Ötüken
23/XII/1943*

1944 yılında Kütüphanecilik Kursunun Yönetmeliği katî şekline aldı ve Vekâlet Talim ve Terbiye Dairesi tarafından da tetkik ve kabul olunduktan sonra Maarif Vekilinin tasdiki ile yürürlüğe girdi ve metin Maarif Vekâleti Tebliğler Dergisinde neşrolundu (bundan ayrı basım da yapılmıştır.)

Bu talimatnamenin tam metni şudur :

T.C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİL ve TARİH - COĞRAFYA
FAKÜLTESİ KÜTÜPHANECİLİK KURSU
TALİMATNAMESİ

ANKARA — MAARİF MATBAASI 1944

Talim ve Terbiye Heyeti Kararı

*Karar sayısı : 427
Karar tarihi : 17/XI/1944*

*ÖZET :
“Kütüphanecilik Kursu”
Talimatnamesi h.*

Yüksek Öğretim Umum Müdürlüğünün 4/100 sayılı ve 25 sonkânun 1944 tarihli tezkeresiyle gönderilen “Kütüphanecilik Kursu” Talimatnamesinin bağlı şekilde kabulü uygun görülerek Vekillik Yüksek Makamının tasvibine arzı kararlaştı.

*Muwafıktır
17/XI/1944
Maarif Vekili
Hasan-Âli Yücel*

KÜTÜPHANECİLİK KURSU TALİMATNAMESİ

Madde 1 — Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde bir "Kütüphanecilik Kursu" açılmıştır. Kurs A ve B bölümlerine ayrılmıştır.

Madde 2 — Kursun amaçları şunlardır :

- a) *Kütüphanelerde çalışan memurların bilgilerini artırmak suretiyle mevcut kütüphanelerimizdeki kitapların metotlu bir şekilde tasnifini sağlamak ve kütüphanelerin verimini artırmak.*
- b) *Kütüphaneciliğin meslek haline gelmesine etkili olmak.*
- c) *Bilgili kütüphane memurları yetiştirmek.*

Madde 3 — Kursların iki türlü öğrencisi vardır:

1) *Mükellef öğrenci.*

2) *Serbest öğrenci.*

Mükellef öğrenci, mevcut kütüphane memurları arasında dairelerince seçilip kursa tahsile gönderilenlerdir. Bu memurlar kursa devam ettikleri müddetçe izinli sayılarak maaş ve ücretlerini tam olarak alırlar. Bunların kursa gidip gelme yol paralarıyla icabında yeme ve yatma ihtiyaçları dairelerince temin olunur. Vekillik veya Vekillığe bağlı kurumlarla başka Vekilliklerden veya âmme hizmeti gören kurumlardan tahsisat veya burs alarak kurs görenler de mükellef öğrenci olup derslere, ratbikata devam ve bitiminde imtihana girmeye mecburdurlar.

Serbest öğrenci, kendi isteği ile kütüphaneci olarak yetiştirilir. Bunlar mükellef öğrencilerden yer kaldığı takdirde kursa kabul edilirler.

Madde 4 — A bölümüne Üniversite ve Yüksek okul mezunları ile fakülte ve yüksek okullar öğrencileri kabul edilir. Bu bölüme girecek fakülte ve yüksek okul öğrencilerinin, kurs sonunda imtihana girebilmeleri yüksek tahsillerini ikmal etmeleri şartına bağlıdır. Ayrıca adayın yabancı bir dili kütüphaneciliğin gerektirdiği derecede bilmesi ve imtihana kadar Osmanlıca metinleri okuyup anlayacak derecede öğrenmesi şarttır.

B bölümüne lise öğretimini bitirmiş olanlar imtihansız, orta okul mezunları veya ortaokul derecesinde öğrenim gördükleri Maarif Vekilliği tarafından kabul edilenler imtihanla alınırlar. Kazanılmış hak olarak devlet memurluğu yapanlardan ayrıca öğrenim belgesi istenmez.

Kurs kabul imtihanı ana, yabancı dil, tarih ve coğrafya bilgilerinden adayın genel kültürünü yoklama mahyetinde ve kurs öğretim kurulu tarafından yapılır.

Madde 5 — A bölümü 4, B bölümü 2 sönestr sürer. B bölümünün programı icabında teksif edilmek suretiyle bir sönestrde de gösterilebilir ve bunun için ayrı bir program tatbik olunur.

Madde 6 — Kütüphanecilik kurslarında okutulacak derslerle bunlara haftada ayrılan zaman aşağıda gösterilmiştir :

- 1) *Nazari kütüphanecilik bilgisi (haftada iki saat)*
- 2) *Amelî ve nazari arşiv bilgisi (haftada bir saat)*
- 3) *Genel bibliyografya (haftada bir saat)*
- 4) *Özel bibliyografya (bir kurs süresince 27 saat)*
- 5) *Kütüphanecilik tatbikatı (haftada iki saat)*
- 6) *Osmanlı paleografisi (haftada bir saat)*
- 7) *Eski metinler üzerine tatbikat (haftada iki saat)*

Madde 7 — B bölümü öğrencileri amelî ve nazari arşiv bilgisi, Osmanlı paleografisi ve özel bibliyografya derslerine ihtiyari olarak devam edebilecekleri gibi A bölümü öğrencileri de eski metinler üzerinde tatbikat dersine devamda bu metinleri okuyup anlayabilecek bir durumda buldukları takdirde serbestirler.

Madde 8 — Özel bibliyografya dersi A bölümüne mahsustur. Bu ders, fakültenin ilgili profesör veya doçentleri tarafından verilir. Derslerin konuları ile bunlara ayrılacak zaman aşağıda gösterilmiştir :

- 1) *Tarih (bir kurs süresince beş saat)*
- 2) *Coğrafya (bir kurs süresince üç saat)*
- 3) *Oryantalistik (bir kurs süresince üç saat)*
- 4) *Türkoloji (bir kurs süresince üç saat)*
- 5) *Antropoloji ve etnoloji (bir kurs süresince iki saat)*
- 6) *Klasik filoloji (bir kurs süresince üç saat)*
- 7) *Felsefe (bir kurs süresince üç saat)*
- 8) *Hukuk (bir kurs süresince üç saat)*
- 9) *Folklor (bir kurs süresince iki saat)*

İcabettiği takdirde kurs idaresince özel bibliyografya derslerinin saatleri azaltılır veya çoğaltılabilir.

Madde 9 — A bölümü öğrencileri ikinci sönestr sonunda kendilerine öğretmenleri tarafından verilecek bir yazılı ödev hazırlamakla mükelleftirler. Bu ödevlerde başarı gösteremiyenler kursun müteakıp sönestrine devam edemezler.

Madde 10 — A ve B bölümlerini bitirenlere mezun oldukları bölümlere göre Kütüphanecilik ihtisas belgesi verilir. A bölümü mezunları müteahhasıs Kütüphaneci, B bölümü mezunları Kütüphane memuru unvanını alırlar.

Madde 11 — Kütüphanecilik kursu alanlar memuriyete tâyin edilirken mevcut mevzuatın bahsettiği haklardan istifade ederler.

Madde 12 — Bu talimatname yürürlüğe girdikten sonra açılacak kütüphane memurluklarına kurs mezunları tercihan tâyin edilir.

Madde 13 — B bölümünü bitirmiyen kütüphane memurları hakkında umumi hükümlere göre muamele yapılır.

Bu talimatnamenin vazettiği esaslar dahilinde Kütüphanecilik Kursu, tek hocasıyla 1952 yılına kadar tedrisatına muntazaman devam etti. Muhtelif mevzularda özel bibliyografya dersleri verecek doçentlere ve profesörlere ders ücreti ödenmesi mümkün olamadığı cihetle başlangıçta fahryien yapılan bu dersler müteakip yıllarda akamete uğradı.

İlk yıllarda 20-30 talebenin devam ettiği kursların öğrenci sayısı gittikçe arttı ve bir aralık, 160 a kadar yükseldi. Zaman zaman bu kadar talebeyi istiap edecek boş dersane bulunamadığı için dersler Fakültenin büyük konferans salonunda yapılıyordu.

Kurs her yıl birçok mezun verdi. Bunlardan mühim bir kısmı Millî Kütüphanede vazife aldılar. Diğerleri de Üniversite kütüphanelerinde, diğer müesseselerin kütüphanelerinde vazife buldular. Mezunlardan bir kısmı lise hocalıklarıyla memleketin her tarafına dağıldılar. Zaman zaman öğrendiğime göre, bunlar, çalıştıkları okulların kütüphanelerinde, yetişmiş birer eleman olarak, çok faydalı hizmetler ifa ettiler. Kütüphanecilik Kursundan mezun yüzlerce genç arasında umumi kütüphanelerimizde vazife almış kimse hatırlamıyorum. Kurslarıma devam etmiş, fakat, imtihanlara girmemiş bir iki talebenin umumi kütüphanelerimizde vazife almış olması ihtimal dahilindedir.

1951 yılı Kütüphanecilik Kursunun tatihsizlik senesidir. Bu yıl, bir asistan kadrosu karşılık gösterilerek Kurs hocasına ödenen cüzi ücretin - bu asistan kadrosuna ihtiyaç hasıl olduğu ileri sürülerek- bundan böyle ödenemeyeceği ve bu sebeple kursun lâğvedildiği bana tebliğ otundu. Fakülte idaresine, derslere bir sene önce başlamış talebenin hukukunu korumasını, bunların kursu ikmal etmelerine imkân vermesini rica ettim ve bu devreyi herhangi bir ücret talep etmeksizin tamamlamaya hazır olduğumu bildirdim. Bu müracaatım

hüsnü kabul gördü ve bir sene de bu şekilde çalıştım, bu devre talebelerini mezun ettim.

Fakat 1952 öğretim yılında durum değişti. Kütüphanecilik öğretiminin ehemmiyetini takdir eden bir kısım Fakülte profesörlerinin teşebbüsleri ve gayretleriyle Profesörler Kurulu, kütüphanecilik derslerinin Türk Dili ve Edebiyatı kürsüsüne bağlı ihtiyarî bir ders halinde yeniden ihdasını uygun gördü ve buna ait talimatname derhal hazırlanarak, Fakülte Genel Kurulunun kabulü ve Ankara Üniversitesi Senatosunun tasdiğiyle yürürlüğe girdi.

Kütüphanecilik öğretimine kıymet vermiş bu muhterem profesörlerden bir kısmının, bildiklerimin adlarını; profesör Ekrem Akurgal'ı, Prof. Necmettin Halil Onan'ı, Prof. Afetinan'ı, Prof. Cemal Alagöz'ü, Prof. Şinasi Altundağ'ı, Prof. Bedrettin Tuncel'i burada şükranla anmayı vazife sayıyorum.

Bu yeni durum karşısında ihtiyarî mahiyetteki kütüphanecilik derslerinin öğretimini yapmam için Fakülte İdaresi beni öğretim görevlisi olarak tâyin etti ve bu tâyin Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından da tasdik olundu.

16 mayıs 1952 tarihinde Fakülte Genel Kurulunda nihaî şeklini alan ve aynı gün yürürlüğe giren, kütüphanecilik öğretimini Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsüne bağlamış bulunan Yönetmelik metni şudur :

*Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Kütüphanecilik Dersi İç Yönetmeliği*

Kuruluş :

- 1— *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsüne bağlı olarak ihtiyarî mahiyette Kütüphanecilik dersi ihdas edilmiştir.*

Gaye :

- 2— *Bu dersin gayesi, öğrencileri, kütüphanelerimizin ilmi şekilde ve modern usullerle tasnifini ve idaresini sağlayacak yolda bilgi sahibi kılmaktır.*

Süre :

- 3— *Kütüphanecilik dersi dört sömestr devam eder.*

Kabul şartları:

- 4— *Kütüphanecilik dersine Üniversite öğrencileri ile mezunları aslı talebe olarak kabul edilirler. Bu şartı haiz olmayanlar umumi hükümler gereğince ve dersi okutan öğretim üyesi ve kürsü profesörünün tensibiyle dinleyici talebe olarak kaydedilirler.*

Devam mecburiyeti :

- 5— *Kütüphanecilik dersi öğrencileri devre sonunda gerekli belgeyi alabilmek için umumi öğretim yönetmeliği hükümleri gereğince derslere devam ederler.*

İmtihan :

- 6— *İmtihan öğretim müfredatından, nazari ve amelî bilgilerden yapılır. İmtihanda başarı gösterenlere eski harfli metinleri de okuyabildiklerini ispat şartıyla Fakültece Kütüphanecilik ehliyet belgesi verilir. Dinleyicilere dersleri takibettiklerini gösterir bir devam belgesi verilir.*

Kütüphanecilik kursuna devam edenlerin hakları :

Geçici madde- 17 kasım 1944 tarihli, 427 sayılı talimatname ile kurulan Kütüphanecilik kursunun yönetmeliği hükümden kaldırılmıştır. Bu talimatnameye uygun şekilde Fakülte Kütüphanecilik Kursuna devam etmiş olanların devam, imtihana girme ve belge alma hakları mahfuzdur.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi :

- 7— *Bu iç yönetmelik 16 mayıs 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir.*

1953 senesi, Türkiye'deki kütüphanecilik öğretiminin mukadderatını değiştiren bir yıl olmuş, kısa bir müddet önce Tütök Dili ve Edebiyatı Kürsüsünün ihtiyarî bir dersi olarak kabul edilen kütüphanecilik öğretimi, Fakülte Dekanlığının (Dekan Prof. Akdes Nimet Kurat) teşebbüsü, Dekan vekili Prof. Afetinan'ın himmeti, Genel Kurulun kararı ve Senatonun tasdiğiyle müstakil hüviyet iktisap etmiş ve bu suretle bugünkü Kütüphanecilik Enstitüsünün temeli bilfiil atılmıştır. Bu neticenin elde edilmesinde Amerikan Ford Vakfının, Fakültede böyle müstakil bir kürsü veya bölümün ihdası halinde maddi yardımda bulunacağı, Amerika'dan bir kütüphanecilik profesörü yollıyacağı, bölümün lüzumlu bütün kitaplarını ve malzemesini temin edeceği hakkındaki işarı ve taahhüdü bilhassa rol oyna-

mıştır. Bu durumun tahakkukunda Ankara'daki Amerikan Kütüphanesinin Müdürü Mrs. Emily Dean'in hizmetleri geçmiştir.

1954-1955 öğretim yılının ilk sömestrinde bu yeni bölüm yahut kürsü, aşağıda metnini verdiğim yönetmeliğe göre, Amerika'dan henüz Profesör gelmediği için öğretim görevlisi Adnan Ötüken'in* dersleriyle bilfiil tedrisata başlamıştır :

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Yönetmeliği

1— *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Kütüphanecilik Öğretimi yapmak üzere, Fakültenin diğer öğretim bölümlerine ilâveten bir Kütüphanecilik Bölümü kurulmuştur.*

2— *Bu bölümün gayesi, Kütüphaneler için ilme ve memleket kültürüne hizmet edecek, bu sahada araştırmalar yapabilecek cüsafta ilmi personel yetiştirmektir.*

3— *Kütüphanecilik Bölümünde öğretim, diğer bölümlerde olduğu gibi, en az 8 sönestr sürer ve bitirme imtihanı ile sona erer. Öğretimin yapılış tarzı ve imtihanlar hakkında umumi öğretim Yönetmeliği hüükleri uygulanır.*

4— *Kütüphanecilik bölümünde öğretim :*

a) *Şark Kültürü çevresine giren yazma ve basma eserler,*

* Kütüphanecilik öğretiminin memleketimizde yerleşmesi ve bhusus üniversitelerimizde yer alması için ümitsizliğe düşmeden, fütura kapılmadan yıllarca uğraştım. Bu mücadelenin manevi mükâfatını Kütüphanecilik Enstitüsünün kurulmasıyle elde etmiş bulunuyor ve bununla iftihar ediyorum. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yönetim Kurulunun, Enstitünün kurulmasına karar verildiği tarihlerde aldığı ve Maarif Vekâletine de bildirdiği bir kararını, bir kadirşinaslığın ifadesi oluşu bakımından burada neşrediyorum:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Yönetim Kurulu Kararları

Toplantı sayısı : 6

Karar tarihi : 26/II/1955

Karar sayısı : 25

Millî Kütüphanenin kuruluşunda büyük hizmetleri dokunmuş bulunan ve Fakültemiz Kütüphanecilik kurslarını 1942 senesi başından itibaren muvaffakiyetle idare ederek yurdumuza modern mânada çalışan birçok genç kütüphanecinin yetişmesini sağlıyan Kütüphanecilik dersi öğretim görevlisi Adnan Ötüken'e Fakültemizin teşekkürlerinin bildirilmesi ve keyfiyetin Maarif Vekâletine arz edilmesi uygun görüldü.

[Mühür ve imza

b) *Garp kültürü çevresine giren yayınları takip ve tasnife yetkili iki tip kütüphaneci yetiştirecek surette iki istikamette yapılır.*

5— *Klâsik Şark Dilleriyle vücuda getirilmiş yazma ve basma eserler üzerinde ihtisas sahibi kütüphaneci olarak yetişmek isteyen talebeler ilk devrede belge almak mecburiyetinde oldukları bir yaşayan yabancı dilden başka:*

Kütüphanecilik (Umumi bilgiler)

Osmanlı Paleografyası

Arapça veya Farsça

Tarih veya Türk Edebiyatı

derslerini almak ve bunların imtihanlarını vermek mecburiyetindedirler.

Aynı talebeler ikinci devrede şu dersleri alırlar :

Kütüphanecilik (Nazari ve Tatbiki)

Arap Dili ve Edebiyatı veya Fars Dili ve Edebiyatı

Tarih veya Türk Edebiyatı Tarihi veya Felsefe disiplinlerinden biri.

6— *Garp kültür eserlerini takip ve tasnife yetkili kütüphaneci olarak yetişmek isteyen talebeler, bölümün birinci devresinde belge almak mecburiyetinde oldukları yabancı dilden başka:*

Kütüphanecilik (Umumi Bilgiler)

Osmanlı Paleografyası

Yaşayan Yabancı Dillerden biri

derslerini almak ve bunların imtihanlarını vermek mecburiyetindedirler. Aynı talebeler ikinci devrede şu dersleri alırlar:

Kütüphanecilik (Nazari ve Tatbiki)

Yaşayan Garp Dillerinden birinin Edebiyatı

Modern Türk Edebiyatı veya Felsefe disiplinlerinden biri.

1954-1955 öğretim yılının 2. sömestrinde Ford Vakfı tarafından gönderilen Prof. Robert Bingham Downs da derslerine başladı. Amerika'nın pek maruf bir kütüphanecilik âlimi, Illinois Üniversitesi Kütüphaneler Müdürü ve bu Üniversitenin Kütüphanecilik Profesörü olan Dr. Downs², yeni bölümün yahut kürsünün organizasyonu ile meşgul olup bir sömestr müddetle bilfiil öğretime iştirak ettikten sonra, muvakkat vazifesi sona erdiği için 26 ağustos 1955 tarihinde memleketine döndü ve yerine, 20 ağustos 1955 tarihinde

² Prof. Downsın biyografyası ve (Milletler üzerinde en çok tesir yapmış onbeş kitap mevzulu Kütüphanecilik Enstitüsü ilk açış dersinin metni, Bültenimizin 3. cilt, 2. sayısında neşrolunmuştur.

Ankara'ya gelen Amerika'nın Stanford Üniversitesi Kütüphaneler Müdür Muavini ve bu Üniversitenin Kütüphanecilik Profesörü Elmer M. Grieder iki yıl sürecek olan işine başladı ³ ve ilk dersini (açış dersi) 9 kasım 1955 tarihinde verdi.

Kütüphanecilik Enstitüsünün ilk çalışma yılında bu yeni branşa kaydolunan ve bilâhare bu bölümde kalan talebenin sayısı 9 dur. Ertesi yıl Enstitüye 11 yeni talebe, üçüncü sene 40 dan fazla yeni talebe kaydolundu. Bu rakamlar Enstitünün nasıl artan bir alâka ve rağbete mazhar olduğunun ifadesidir. Bu arada Millî Müdafaa Vekâletinin, askerî kütüphanelere kütüphaneci subay yetiştirilmesi için Enstitüye birçok talebe gönderdiğini ve bu mevzua karşı anlayış ve alâka gösterdiğini burada şükranla kaydetmek isterim. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünün de, ileride kendi müesseselerinde kütüphaneci olarak istihdam edilmek üzere, iki Enstitü talebesine burs tahsis etmiş olması bilhassa kayda değer. Maarif Vekâleti de, mezun olduğu zaman Millî Kütüphanede vazifelendirilmek üzere 1956 yılı sonlarında bir talebeye burs tahsis etmiştir. Gönül isterdi ki umumi kütüphanelerimize meslek adamları yetiştirilmesi mevzuunda Vekâlet, Kütüphanecilik Enstitüsünden geniş ölçüde faydalanma yoluna gitsin. Fakat Enstitünün kuruluşundan itibaren geçen üç öğretim yılı içinde bu yolda bir hareket görülmedi.

Yeni hüviyetiyle Kütüphanecilik Enstitüsünün umumi yönetmeliği, öğretim yönetmeliği ve müfredat programı, Fakültenin Profesörler Kurulunda, Fakülte Genel Kurulu tarafından teşkil olunan özel bir komisyonda ve nihayet 11 kasım 1955 tarihinde Fakülte Genel kurulunda müzakere ve kabul edilerek Ankara Üniversitesi Senatosunun tasdikine sunulmuştu. Bundan sonraki safhayı Bültenimizin 5. cilt, 1. sayısında (Sahife 86) neşredilen, bizzat kaleme almış olduğum şu haber ile yönetmelik metinleri kâfi vuzuhla hikâye etmektedir :

³ Prof. Elmer M. Grieder, Amerikan kütüphaneciliğinin değerli ve tanınmış bir şahsiyetidir. Kütüphanecilik Enstitümüzün taazzuvunda ve inkişafında büyük hizmetleri geçmiştir. Prof. Grieder'in biyografyası Bültenimizin 3. cilt, 2. sayısında yayımlanmıştı.

KÜTÜPHANECİLİK ENSTİTÜSÜNÜN YÖNETMELİKLERİ
YÜRÜRLÜĞE GİRDİ

Bültenimizin bundan önceki sayısında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde kurulan kütüphanecilik Enstitüsüne ait yönetmeliklerin evvelâ Profesörler Kurulunca teşkil edilen özel bir komisyonda, bilâhare Fakülte Profesörler Kurulunda ve nihayet 11 Kasım 1955 tarihinde Fakülte Genel Kurulunda müzakere ve kabul edildiğini haber vermiş ve bu yönetmeliklerin tasdik edilmek üzere Ankara Üniversitesi Senatosuna sevk olunduğunu bildirmiştik. Yapılan müzakerelerden sonra Yönetmeliklere 13 Mart 1956 ve 6 Nisan 1956 tarihlerinde Senatoca son şekilleri verilmiş ve bunlar tasdik edilmek üzere Maarif Vekâletine sevk olunmuştur. Maarif Vekili sayın Prof. Ahmer Özel'in 20 Nisan 1956 tarihinde tasdikiyle bu yönetmelikler resmen meriyete girmiş bulunmaktadır.

Modern kütüphanecilik tedrisatına kıymet ve ehemmiyet vermek suretiyle bu şekilde müstakil bir kütüphanecilik Enstitüsü ihdas etmiş olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlarına (bundan önceki Dekan Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat'a, şimdiki dekan Prof. Dr. Sedat Alp'e) ve Fakültenin bütün öğretim üyelerine, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İzzet Birand'a ve değerli Senato üyelerine Türk kütüphanecileri adına burada şükran hislerimizi belirtmek ve kendilerini Ankara Üniversitesine kazandırmış oldukları bu yeni Enstitü dolayısıyla candan tebrik etmek isteriz. Kütüphaneciliğe ön plânda yer vermek suretiyle bu ilmi, üniversite tedrisatı çerçevesi içerisine alan memleketlerin Avrupa'da bile nadir bulunduğu şu sırada, çok ileri bir görüşle bu yeni branşı üniversite tedrisatına sokmuş bulunan Ankara Üniversitesi, memleketin büyük bir ihtiyacını da karşılamış bulunmaktadır. Türk kütüphanecileri bu neticeden memnundurlar ve bundan iftihar duymaktadırlar.

Bültenimizin geçen sayısında Kütüphanecilik Enstitüsüne ait yönetmelikleri bu nüshamızda neşredeceğimizi haber vermiştik. Müteakip sahifelerde meslekdaşlarımız bu yönetmelikleri tam metin halinde bulacaklardır.

Bu vesile ile yönetmeliklere ait ilk metinleri aylarca devam eden mesai neticesinde hazırlamış bulunan Fakülte'deki özel komisyonda çalışmış öğretim elemanlarının adlarını da burada minnet ve şükranla anmayı vazife sayıyoruz. Aşağıda adları verilen bu zevat özel komisyona Fakülte Profesörler Kurulunca seçilmişlerdi :

Dekan: Prof. Akdes Nimet Kurat
Prof. Sedat Alp

Prof. Kenan Akyüz
Prof. Nusret Hızır

Prof. Halil Demircioğlu
Prof. Şinasi Altundağ
Prof. Necati Akder
Prof. Aydın Sayılı

Prof. Elmer Grieder
Doçent Adnan Erzi
Öğretim Görevlisi Adnan
Ötüken

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Kütüphanecilik Enstitüsü Yönetmeliği

- Madde 1— Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde, kütüphanecilik öğretimi ve araştırmaları yapmak, neşriyatta bulunmak, ehliyetli kütüphaneciler yetiştirmek ve icabında olgunlaşma kursları tertip etmek maksat ve gayesiyle Fakülteye bağlı bir Kütüphanecilik Enstitüsü kurulmuştur.*
- Madde 2 — Kütüphanecilik Enstitüsünde öğretim sekiz sınıftır. Tedrisat, işbu Enstitünün Öğretim Yönetmeliğinde gösterildiği şekilde yapılır.*
- Madde 3 — Kütüphanecilik Enstitüsünde imtihanlar, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi İmtihan Yönetmeliğine göre yapılır. Enstitüden mezun olanlara “Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü” diploması verilir. Enstitü mezunları, üniversite mezunları haklarına sahiptirler.*
- Madde 4 — Kütüphanecilik enstitüsü bir müdür tarafından idare edilir ve Enstitünün bir de sekreteri vardır. Enstitü müdürü, Fakülte Profesörler Kurulunca bu Enstitüde ders veren kütüphanecilik profesörleri arasından seçilir. Müdür, öğretim ve yönetimden mesuldür.*
- Madde 5 — Kütüphanecilik Enstitüsünün giderleri Ankara Üniversitesi bütçesinin Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kısmındaki tahsisattan ayrılacak para ile, bilcümle âmme ve hususî hukuk hükmî şahısları ile hakikî şahıslar ve ayrıca Amerikan Ford Vakfının Fakülte idaresiyle yaptığı anlaşma gereğince taahhüt ettiği malî yardımlardan terekküp eder, Enstitüye yapılacak aynı yardımlar (kitap vesaire) Fakülte idaresince işbu Enstitü demirbaşına kaydedilir.*
- Madde 6 — Kütüphanecilik Enstitüsünün idare ve öğretim üyeleri kadroları aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir :*
- Kütüphanecilik Enstitüsü kadroları**
- 1 Müdür (Profesör)
1 Doçent
2 Asistan.

**Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik
Enstitüsü Öğretim Yönetmeliği**

Madde 1 — Kütüphanecilik Enstitüsünde öğretim, Fakülte Öğretim Yönetmeliğindeki esaslar gereğince dörder sömestrlik iki devreye ayrılmıştır.

BİRİNCİ DEVRE

Madde 2 — Kütüphanecilik Enstitüsünün öğrencileri ilk devrede Fakülte öğretim bölümlerinden herhangi birine o bölümün aslı öğrencileri gibi devam ederler.

Madde 3 — Enstitü öğrencileri, ilk devrede devam edecekleri bölümün derslerine ilâve olarak haftada iki saati geçmemek üzere kütüphanecilik hazırlık derslerini takip ederler.

Madde 4 — Kütüphanecilik Enstitüsü öğrencileri birinci devre sonunda devam ettikleri bölümün derslerinden ara imtihanına girerler. Ayrıca kütüphanecilik derslerinden de imtihana tabi tutulurlar. Bu imtihanları başaranlar, Kütüphanecilik Enstitüsünde ikinci devre derslerine devam hakkını kazanırlar.

İKİNCİ DEVRE

Madde 5 — Kütüphanecilik Enstitüsü öğrencileri ikinci devrede kütüphanecilik esas dersleriyle birinci devrede devam ettikleri bölümün kürsülerinden birinin derslerini ve birinci devrede başlanılan A gurupu yabancı dil derslerini takip ederler.

Madde 6 — Kütüphanecilik Enstitüsü öğrencileri mezuniyet imtihanına girmeden önce beşinci sömestrin başından itibaren bir mezuniyet vazifesi alırlar. Bu vazife kütüphanecilik esas dersleriyle alâkalı olacaktır.

Madde 7 — Birinci devrede derslerini takip ettikleri bölümde yardımcı olarak Osmanlı paleografyası derslerini almyan Enstitü öğrencileri ikinci devrede bu dersleri de alırlar. Evvelce bu dersi görmüş olanlar ikinci devrede paleografya tekâmül kurslarını takip ederler.

Madde 8 — Kütüphanecilik Enstitüsünde sekiz sömestr öğretim gören öğrenciler, Fakülte Öğretim ve İmtihan Yönetmeliğinde tasrih edilen şekillere göre mezuniyet imtihanına girerler.

Madde 9 — Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinden veya diğer fakültelerden mezun olup ayrıca kütüphanecilik belgesi almak isteyenler, Enstitünün birinci ve ikinci devre derslerine tam olarak devam ederler

ve iki yıl sonunda yalnız kütüphanecilik derslerinden imtihan vermek suretiyle Fakülteden kütüphanecilik ehliyet belgesi alırlar.

Geçici madde 1 — 1954-1955 ders yılında kütüphanecilik derslerine iki sömestr müddetle devam etmiş olan Enstitü öğrencileri, kütüphanecilik derslerinden gayri üçüncü ve dördüncü sömestrlerde, ilk yıl devam ettikleri bölümün bütün derslerini takip ederler. Bunlar dördüncü sömestrin sonunda işbu yönetmelik gereğince tesbit edilen ara imtihanlarına tâbi tutulmadan Enstitünün ikinci devre derslerine devam ederler. Ancak bu öğrenciler altıncı sömestr sonundan itibaren zikri geçen bu ara imtihanını da vermek mecburiyetindedirler. Ara imtihanını vermiyenler Kütüphanecilik Enstitüsü mezuniyet imtihanına giremezler.

Geçici madde 2 — Dokuzuncu maddede yazılı tedrisata 1956-1957 ders yılından itibaren başlanacaktır.

Kütüphanecilik Enstitüsü Kütüphanecilik Dersleri Müfredat Programı

<u>Başlangıç Kursları</u>	<u>Haftada kaç saat olduğu</u>	<u>Kaç Sömes- tr devam edeceği</u>
<i>Kütüphaneciliğe giriş, kütüphane malzemesinin çeşitleri ve organizasyonu</i>	2	2
<i>Matbaa, kitap ve kütüphanenin tarihçesi, kitaplardan ve kütüphanelerden istifade</i>	2	2
 <u>İleri seviyedeki kurslar</u>		
<i>Kütüphanenin sevk ve idaresi</i>	2	2
<i>Bibliyografya nazariyatı, bibliyografyalar, mü-racaat eserleri</i>	2	1
<i>Fiş çıkarma (enstrüksiyon)</i>	2	1
<i>Kataloğa geçirme: Alfabetik ve sistematik katalog</i>	3	1
<i>Yazma eserlerin tasnifine ait metotlar</i>	1	1
<i>Periyodikler ve seri eserler (Devlet neşriyatı dahil)</i>	2	1



Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü'nün 1956-1957 öğretim yılında birinci sınıf talebeleri hocaları ve Enstitü asistanlarıyla birlikte

İleri seviyedeki kurslar (biri seçilebilir)

Çocuk edebiyatı	2	I
Okul kütüphaneleri: Teşkilât ve idareleri	2	I
Fen ve teknik kütüphaneleri	2	I
Üniversite ve araştırma kütüphaneleri	2	I
Yazma eserler kütüphaneleri: teşkilât ve idareleri	2	I
Halk kütüphaneleri	2	I

Kısa Süreli Diğer Kurslar

Sayın Fehmi Edhem Karatay'ın ve Dr. Stummvol'un kursları; Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde kurulan ve bilâhara Kütüphanecilik Enstitüsü şeklinde taazzuv eden devamlı öğretim dışında, memleketimizde son 12 yıl içerisinde münferit bazı kütüphanecilik öğretim faaliyetlerine de rastlanmaktadır. Bunlar hakkında araştırmalar yapmalarını genç meslekdaşlarımızdan ve bahusus lisasn tezini "Kütüphanecilik öğretiminin tarihi" mevzuu üzerinde hazırlamakta bulunau talebem Esin Korur'dan rica ederek burada bu münferit çalışmalara kısa notlar halinde de olsa işaret eylemeği lüzumlu gördüm:

Halkevleri kütüphane memurlarına mahsus kurs: 1945 yılı bahar aylarında açılan ve üç ay süren bu kurs 26 haziran 1945 te yapılan bir imtihanla sona erdi.

Kursa Adana, Balıkesir, Burdur, Diyarbakır, Erzurum, Fatih (İstanbul), Konya, Kula, Samsun, Şehremini (İstanbul) Halkevlerinden gelen 10 kütüphane memuru katıldı. Memurlar Ankara Halevi (şimdiki Türkocağı) binasında barındırıldılar. Dersler de burada yapıldı. Ayrıca ders saatleri dışında memurlar Halkevi Kütüphanesinde pratik şekilde çalıştırıldılar. Pratik çalışmaları C.H.P. Halkevleri Bürosundan talebem, meslekdaşım Fakülte Kütüphanecilik Kursundan mezun Hasan Taner idare etti. Kurs öğretmenliği vazifesini ben yaptım.

Konya Halkevi Kütüphane memuru Ahmet Boya ve Samsun Halkevi Kütüphane Memuru Reşat Yücekent imtihanda (pekiyi) derece ile muvaffak oldular. Dört memur kursu (iyi) derece ile, bir memur (orta) derece ile bitirdi. Üç memur imtihanda muvaffak olamadı.

Kursa katılan memurların tahsil durumları ve umumi kültürleri birbirinden çok farklıydı. Aralarında ilk okul, orta okul ve lise mezunları vardı. Yüksek tahsil görmüş kimse yoktur. Bu kurs bir daha tekrarlanmadı.

Kütüphaneler Müdürlüğünün çeşitli kursları: Maarif Vekâleti Kütüphaneler Müdürlüğünün muhtelif yıllarda açtığı bu kurslar hakkında maalesef tam malûmat elde edemedim. Kütüphaneler Müdürlüğünün bana yazılı olarak verdiği bilgileri buraya aynen naklediyorum:

“1952 yılında Yazma Eserler Kütüphaneleri için bir kurs açılmıştır. Bu kursta başarı gösteren kütüphanecilere belge verilmeyip, başarıları tescil edilmiştir.

1954-1956 yıllarında 30 ar öğretmen kütüphanecinin iştirak ettiği iki çocuk kütüphaneciliği kursu açılmış, başarı gösterenlerin başarıları tescil edilmiştir, ayrıca belge verilmemiştir.

Vilâyetler kütüphanecilerinin bilgi ve görgülerini arttırmak maksadiyle bunlar bir sistem ve sıra dahilinde staj mahiyetinde asgarî birer ay olmak üzere İstanbul Bayezit Umumi veya Süleymaniye, Murad Molla, Üsküdar Umumi Kütüphanelerine tetkik için gönderilmekte ve bundan alınan faydalı neticeler sebebiyle bu stajlara devam edilmektedir.”

Gazi Eğitim Enstitüsünde kütüphanecilik dersleri: Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Şubesi talebelerine, Enstitünün kütüphane memuru Ruşen Alayhoğlu tarafından son yıllarda kütüphanecilik dersleri verildiğini duydum. Meslekdaşımız Alayhoğlu, lütfeder, bu derslerin mahiyeti hakkında bizi aydınlatırsa bu malûmatı da Bültenimizde memnuniyetle neşrederiz.

Netice:

Türkiye’de modern anlamda kütüphanecilik öğretiminin yerleşmesi ve bhusus bu öğretime Ankara Üniversitesinde yer verilmesi, ilim ve fikir tarihimizin mühim hâdiselerinden biridir. Bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de kütüphanecilik öğretimi başlangıçta istihfaf edilmiş, resmî bir yazıda “kütüphanecilik gibi basit bir hizmet için mektep kurulmasının mânası anlaşılammıştır” ifadesi kullanılmış (bak.: Adnan Ötüken: Millî Kütüphane Nasıl Kuruldu? Türk

Kütüphaneciler Derneği Bülteni. Cilt 4, sayfa 11), hattâ üniversite hocalarımızdan bazıları “Basit bir teknikten ibaret olan kütüphanecilik için üniversitede, bir kurs halinde de olsa öğretim yapılması mânasızdır” fikrini ısrarla savunmuşlardır. Bütün bu engellere rağmen devamlı ve ısrarlı mücadele, nihayet mesleğimizin kadri kıymetini geniş bir münevver zümresine telkin edebilmiş, bu işin ehemmiyetini müdrik kıymetli ilim adamlarımızın ve üniversite profesörlerimizin alâka ve yardımlarıyla mücadele zaferle sona erdirilmiştir. Bu suretle Türkiye, Kütüphanecilik öğretimine üniversitelerinde yer veren medenî memleketler arasında yer almıştır. Kütüphanecilik Enstitümüz Türk kütüphaneciliğinin kalkınması dâvasında muhakkak ki pek mühim hizmetler ifa edecektir.